

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. An perseuerantia certa sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

illa hora quid loquamini: non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Et iterum: Ponite in cordibus vestris non praemeditari excusare. Ego enim dabo vobis & sapientiam, cui non poterunt resistere adversarii vestri. In quo quidem & credentium magna fiducia est, & culpa gravissima perfidorum; non credere ei qui se opem suam daturum confidentibus pollicetur, nec rursus eundem timere, qui eternam penam negantibus comminatur.

§. 2. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris qui loquitur in vobis. Qui ergo nos sumus, illi qui cura nostra placeamus, & statuamus, quid loquentur? domi sit Spiritus sancto. Ille loquitur, qui & vincit. Ille primarius auctor est, nos administrari, sensum & ora commodamus. Pulchre Cyprianus Ep. 9. Quam laus, ait, illi Christus fuit, quam libens in talibus servis suis & pugnavit & vicit protector fidei, dans credentibus tantum, quantum se credit capere, qui sumit; certamini tuo, prelatores atque assertores sui nominis erexit, corroboravit, animavit. Et qui pro nobis mortem semel vicit, semper vincit in nobis. Cum vos, inquit, tradiderint, nolite cogitare, quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini: non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Documentum rei praesens praelium praeiit. Vox plena Spiritus sancto de martyris ore prorupit, cum Mappalius beatissimus inter cruciatus suos Proconsuli diceret? Videbis cras agnoscere. Et quod ille cum virtutis ac fidei testimonio dixit. Dominus implevit.

§. 3. Hinc esse martyrem non posse, qui in Ecclesia non sit, Epistola 54. docet: quia Spiritum patris non habet. Primo, inquit, idoneus esse non potest ad Martyrium, qui ab Ecclesia non armatur ad praelium: & mens deficiit, quam non recepta Eucharistia erigit, & accendit. Dominus enim in Evangelio suo dicit: Cum autem vos tradiderint, nolite cogitare quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini: non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Quando autem dicitur, in traditis atque in confessione nominis constitutis Spiritum patris loqui; quomodo potest ad confessionem paratus aut idoneus inveniri, qui non prius pace accepta receperit Spiritum patris, qui corroborans servos suos ipse loquitur & constituitur in vobis. Quia scilicet confessio primario est opus gratiae, non humanarum virium.

§. 4. Abusi sunt hoc quidam apud Wolfgangum Musculum ignavi concionatores, qui idcirco ab omni preparatione, & lectione scripturarum abstinebant, quod dicerent, se a Spiritu sancto expectare, & accipere quae pronuntiaturi essent. Verum voluit nos Deus scripturae legendae insistere, imitari die ac nocte, haec enim ad pietatem pertinent, at martyres defensionem ante patere vetuit. Concionatori meditati, martyri non laboranti daturum promisit.

VERSUS 21. 22.

Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium. & insurgent filii in parentes, & morte eos afficient. Et eritis odio omnibus propter nomen meum: qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

QUESTIO I.

Quae persecutio, & quanta?

Magnitudo, & crudelitas persecutionis ex multitudine hostium ostenditur, & affectu. Odio enim omnibus hominibus, hoc est, plerisque; plerique enim mali. Vel omnibus malis, qui opinione de reli-

Adami Conzen in Euang. Tom. I.

gione dissident, ita plerique interpretantur. Deinde apud fratres, parentes, propinquos latebrae solent esse miseris, superstitionis autem rabies omnia iura humanitatis, omnes caritates violat, ut sua in viscera satiant, & piam sevitiam esse arbitrentur. Bella enim religionis irreconciliabilia esse solent.

§. 2. Tertullianus hoc loco contra Gnosticos vertitur, qui negabant ad posteros Apostolorum pertinere persecutionis disciplinam, sed eorum supplicii finem negant. Quamquam, inquit, & si omnem hanc persecutionem doctores conditionabilem in solos tunc Apostolos destinasset, utique per bant. illos cum toto sacramento, cum propagine nominis, cum tra- duce Spiritus sancti, in nos quoque spectasset etiam persecutio- nis obunda disciplina, ut in hereditarios discipulos & Aposto- lici seminis fructices. Nam & rursus ad Apostolos dirigit: Ecce ego mitto vos tanquam oves in medio luporum. & cauere ab hominibus; tradent enim vos in confectus, & in synagogis suis flagellabunt vos, & ad praesides & Reges perducentur mei causa in testimonium illis & nationibus, & cetera. Quum autem subiicit, Tradet autem frater fratrem, & pater filium in mor- tem, & insurgent filii in parentes, & mortificabunt eos: ma- nifeste iniquitatem istam in ceteros pronuntiauit, quam in A- postolis non invenimus. Nemo enim eorum aut fratrem aut patrem passus est traditorem, quod plerique iam nostri, dehinc ad Apostolos revocant: Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Quanto magis nos, quos a parentibus quoque tradi oportet. Ita ipsa hac permissione nunc ad Apostolos, nunc ad omnes disponendo, eundem in universos nominis exitum effundit, in quibus confederit nomen cum odii sui lege. Qui autem sustinuerit usque in finem, iste salvus fiet. Quid susinendo, nisi persecutionem, nisi traditionem, nisi occisionem? Nec enim aliud est susinere in finem, quam pati finem.

QUESTIO I.

An perseverantia certa sit?

§. 1. Primum hinc patres deducunt, posse sanctos perseverare, posse excidere. Loquitur hic de illis qui sancti sunt, qui propter Deum persecutionem patiuntur, qui tamen non omnes saluantur, sed illi tantum, qui perseveraverint, usque ad finem. Atque hoc est, quod de bono patientia S. Cyprianus monet: Non queruntur in Christianis principia, sed finis. Quocirca praecipue circa tempus passionis humilitatem requirit. Epist. 6. de cura pauperum. Et Dominus quoque dicit: Qui toleraverit usque ad finem, hic salvabitur. Imitentur Dominum, qui sub ipso tempore passionis, non superior, sed humilior fuit. Ita Cyprianus, & recte, toleraverit, hoc est enim tolerans & perseverans, sumptum a milite, qui stationem non deserens, vulnera patitur, & sustinet: Est proprie hostilem impetum sustinere. Et idem de unitate Ecclesiae. Confessio exordium gloriae est, non meritum iam coronae, nec perficit laudem, sed initiat dignitatem. cumque scriptum sit; Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit: quidquid ante finem fuerit, gradus est, quo ad fastigium salutis ascenditur, non terminus quo iam culmini summa teneatur. Confessor est, sed post confessionem periculum maius est: quia plus adversarius provocatus est. Confessor est, hoc magis stare debet cum Domini Evangelio, per Evangelium gloriam consecutus a Domino.

Indicat igitur in gradu posse deficere confessorem, ut fastigium non attingat. Imo postquam in vertice stetit, decidere potest, ut eodem libro Cyprianus docet. Nec quisquam miretur, etiam de confessoribus quosdam ad ista procedere, inde quoque aliquos tam grandia, tam gravia peccare. Neque enim confessio immunem facit ab insidiis diaboli, aut contra tentationes, & pericula, & incursus, atque impetus seculares, adhuc in seculo positum perpetua securitate defendit. Quisquis enim confessor est, Salomone maior, aut melior, aut Deo charior non est. Qui tamen quamdiu in via Domini ambulavit, tamdiu gratiam quam de Domino fuerat consecutus obtinuit: Postquam dereliquit Domini viam, per-

Non omnes qui vere sancti sunt perseverant.

Initium coronae, coronam martyrii.

instituta recedente corona iusticie auferatur.

didit & gratiam Domini, sicut scriptum est, Et excitauit Dominus Satan ipsi Salomoni. Et ideo scriptum est, Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Quod utique Dominus non minaretur, auferri posse coronam iusticie, nisi quia recedente iusticia, recedat necesse est & corona. Confessio exordium glorie est, non meritum iam coronae; nec perficit laudem, sed initiat dignitatem; cumque scriptum sit, Qui perseverauerit usque ad finem, hic saluus erit, quicquid ante finem fuerit, gradus est, quo ad fastigium salutis ascenditur, non terminus quo iam culminis summa teneatur. Confessor est, sed post confessionem periculum maius est, quia plus aduersarius prouocatus est. Confessor est; hac magis stare debet cum Domini Euangelio, per Euangelium gloriam consecutus a Domino; ais enim Dominus, Cui multum datur, multum quaeretur ab eo, & cui plus dignitatis adscribitur, plus de eo exigitur seruitutis. Vbi igitur sunt, qui iustitiam semel datam negant amitti posse? qui nimia securitate etiam iustos perdunt?

VERSVS 23.

Cum autem persequentur vos in ciuitate ista: fugite in aliam, amen dico vobis, non consummabitis ciuitates Israel, donec veniat filius hominis.

QUESTIO I.

An fuga licita sit in persecutione?

Fuga licita, & aliquando praecepta est.

§. 1. Omnes hoc ex loco docuerunt in persecutione fugam permissam esse, praeterim S. Athanasius cui fugam aduersarii frequenter obiecerunt. In apologia ad Constantium, & Epistola ad orthodoxos. Fuga, inquam, non ut per ignauiam vitae consilatur, sed ut commodius fides propagetur. Imo Athanasius praeceptum fugae tradidit ait: In consummatione porro saeculorum, cum aduenisset illud ipsum verbum patris, quod Moysi antea locutum fuerat, rursus praeceptum fugiendi condidit, Cum vos (inquiens) persecuti fuerint, in ciuitate ista, fugite in aliam: pauloque post subiicit, Cum videritis illam abominationem desolationis, quae dicta est per Daniele Prophetam consisterem in loco sancto, qui legit, intelligat, tum qui in iudaea sunt, fugiant ad montes: & qui in tecto est, ne descendat ut aliquid tollat ex adibus suis: & qui in agro est ne retrorsum se convertat ad vestimenta.

Ecclesia non est per fugam destituta.

§. 2. Quomodo autem fuga sit aliquando licita, aliquando iusta, crebro veritas docet S. Augustinus ad Honoratum, omniaque distincte exponit. Non esse fugiendum si Ecclesia necessario ministerio destituitur. Quis autem credat, ait, ita hoc Dominum fieri voluisse, ut necessario ministerio, sine quo viuere nequeunt, deserantur greges quos suo sanguine comparauit? Nancquid hoc fecit ipse, quando portantibus parentibus in Aegyptum paruulus fugit, qui nondum Ecclesiam congregauerat, quae ab eo deserere fuisse dicamus? Non igitur Ecclesia destituta est.

Cum specialiter aliquando impetitur ab impetitoribus aliis qui non in requiruntur, non deseratur Ecclesia, sed praebeant cibaria conserui suis, quos aliter viuere non posse nouerunt.

Deinde fugiendum cum aliquis specialiter impetitur, Fugiant omnino, inquit, de ciuitate in ciuitatem, quando eorum quisquam specialiter a persecutoribus quaeritur, ut ab aliis qui non in requiruntur, non deseratur Ecclesia, sed praebeant cibaria conserui suis, quos aliter viuere non posse nouerunt.

In communis periculo aliquos manere oportet.

Tertio cum omnium est commune, id est, Episcoporum & clericorum est commune periculum, si qui aliis indigent, non deserantur ab iis, quibus indigent. Id vero sic interpretatur, ut si non omnes vel fugere, vel manere velint, aut possint, aliqui maneant, atque sic maxime probat caritatem, ut animas pro omnibus ponant.

§. 3. Refert Episcopum quendam dixisse: si dominus nobis imperauit fugam in eis persecutionibus ubi potest fructus esse martyrii, quanto magis debemus fugere steriles passio-

nes, quando est barbaricus & hostilis incursus? Verum est quidem & acceptabile, sed his quos Ecclesiastici officii non tenent vincula. Nam qui clades hostiles ideo non fugit, cum possit effugere, ne deserat ministerium Christi, sine quo non possunt homines vel fieri, vel viuere Christiani, maiorem charitatem inuenit fructum, quam qui non propter fratres, sed propter seipsum fugiens atque comprehensus non negat Christum, suscipitque martyrium.

Quin & ipse Honoratus dixit: Si in Ecclesia persequendum est, quid simus nobis vel populo profuturi non video, nisi ut ante oculos nostros viri cadant, feminae constuprentur, incendantur Ecclesia, nos ipsi tormentis deficiamus, cum de nobis quaeritur, quod non habemus.

Cui responderet Augustinus, non debere esse plebis nostrae certam defectionem propter illa incerta. Nam si mala illa certa essent, omnes fugerent, nec opus esset manere Episcopum, Episcopos vero quosdam Hispaniae culpae, quod non remanserint, & mercenarios appellat. Athanasium in eadem excusat Epistola, quod ipse peculiariter a Constantio quaeretur, & plebs, eius fuga non destitueretur.

§. 4. Tertullianus lib. de fuga in persecutione, c. 6. Apostolis fugam esse praeceptam ait, non nobis. Imo, inquit, quia praeceptum adimpleuit, fugiens de ciuitate in ciuitatem. Sic enim voluit quidam, sed & ipse fugitiuus argumentari, & qui proinde noluit intelligere sensum Domini illius pronuntiationis, ut eam ad velamentum timiditatis sua vtantur, cum & personas suas habuerint & tempora & causas. Cum caeperint, inquit, persequi vos, fugite de ciuitate in ciuitatem. Hoc in persona propria Apostolorum, & in tempora, & in causas eorum pertinere defendimus, sicut praecedentes & subsequentes sensus probabunt, qui non nisi in Apostolos computant: In viam nationum neieritis, & in ciuitatem Samaritanorum ne introieritis, sed ite potius ad oues perditas domus Israel. Nobis autem & via nationum patet, in qua & inueni sumus, & vsq; in finem incedimus: & nulla ciuitas excepta est, quo per totum orbem predicamus: sed nec cura nobis Israelitum iuncta est, extra ordinem, nisi qua & omnibus gentibus predicare debemus. Etiam si apprehendamus, non in conciliis eorum perducemur, nec in synagogis illorum flagellabimur, sed Romanis vtique potestatibus & tribunibus obiciemur. Sic igitur & fuga praeceptum, Apostolorum conditio desiderabat, quoniam primo predicandum erat ad oues perditas domus Israel. Vt ergo perciperetur praedicatio, apud quos priores eam potius oportebat, ut panem ante filii quam canes sumerent, ideo illi fugere tunc ad tempus praecepit, non propter eludendum periculum proprio nomine persecutionis (atque in persecutiones eos passuros praedicabat, & tolerandas docebat) sed propter praefectum annunciationis, ne statim oppressi, Euangelii quoque disseminatione perimeretur. Neque enim quasi tacite in aliquam ciuitatem transgrediendum erat, sed quasi vbique annuntiaturus, & ex hoc vbique persecutiones subituras, donec repleant doctrinam suam. Denique: Non consummabitur, inquit, ciuitates Israel. Ad hoc intra terminos iudaeae praeceptum fuga continebatur. Nobis autem nulla iudaeae praefinitio competit praedicationis, in omnem iam carnem effuso spiritu sancto.

Duo illius firmamenta sunt; Hoc ante resurrectionem esse factum; & ideo secus fuisse, ut facilius in posterum Euangelium praedicare possent. Verum prius factum est, hoc enim praecipuum ad hanc missionem non pertinet, neque enim in ea persecutionem perpassi sunt, nec in mortem traditi. Alterum commune est. Nam causa fugiendi esse non debet; metus, ignauia, amor vitae, sed ut operam suam necessariam melioribus temporibus referant. Fuga igitur sit ex consideratione utilitatis aliorum, non conturbatione formidinis. Sit potius certamen manere cupientium, quam fugere conantium. Nemo vero excipiat personam suam, ut si videatur excellere aliqua gratia, & propterea vita, & ob hoc fuga esse digniorem. Quisquis enim hoc putat, nimirum sibi placet.